

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۹۱/۳

دانشگاه پیام نور
مرکز همدان

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی: علوم تربیتی

عنوان پایان نامه:

شناسایی عوامل مؤثر در تقویت و گسترش فرهنگ اتحاد ملی در

کتاب های درسی علوم اجتماعی

(مقطع ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و پیش دانشگاهی)

استاد راهنما:

دکتر بهمن زندی

استاد مشاور:

دکتر محمد رضا سرمدی

نگارش:

مهین حصاری

دی ماه ۱۳۸۸

۱۳۹۱۱۳

دانشگاه پیام نور

مرکز همدان

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی: علوم تربیتی

عنوان پایان نامه:

شناسایی عوامل مؤثر در تقویت و گسترش فرهنگ اتحاد ملی در

کتاب های درسی علوم اجتماعی

(مقطع ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و پیش دانشگاهی)

استاد راهنما:

دکتر بهمن زندی

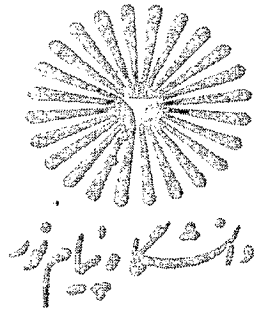
استاد مشاور:

دکتر محمد رضا سرمدی

نگارش:

مهین حصاری

دی ماه ۱۳۸۸

باسمه تعالی

تصویب پایان نامہ

پایان نامہ تحت عنوان: شناسایی عوامل موثر در تقویت و گسترش فرهنگ اتحاد ملی در کتاب های درسی علوم اجتماعی (مقطع ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و پیش دانشگاهی)

کہ در مرکز ہمدان تہیہ و بہ ہیأت داوران ارائه گردیدہ است مورد تأیید می باشد. تاریخ دفاع: ۸۸/۱۰/۸

نمرہ: ۱۹/۲ - درجہ ارزشیابی: عالی

اعضای ہیأت داوران:

<u>نام و نام خانوادگی</u>	<u>ہیأت داوران</u>	<u>مرتبہ علمی</u>	<u>امضاء</u>
۱- دکتر بہمن زندگی	استاد راهنما	دانشیار	
۲- دکتر محمد رضا سرمدی	استاد مشاور	استادیار	
۳- دکتر مہران فرج اللہی	استاد داور	استادیار	
۴- دکتر سید محمد شبیری	نماینده گروہ علمی	استادیار	
۵- دکتر عباس امینی منش	نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	

تقدیر و تشکر

با استعانت از لطف پروردگار و با سپاس فراوان از جناب آقای دکتر زندگی، استاد راهنمای محترم که قبول زحمت فرمودند و نگارنده را در انجام این پژوهش همراهی و کمک فراوان نمودند. همچنین با تشکر و سپاس از استاد مشاور، جناب آقای دکتر سرمدی و خانواده عزیزم و دوستان گرامیم که در به پایان رساندن این پژوهش مشوق من بوده و یاریم نمودند. امید است این اثر مورد قبول خوانندگان گرامی واقع گردد.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف نقد و بررسی جایگاه هویت قومی، ملی، فراملی و شناسایی عوامل وحدت آفرین در کتاب های درسی علوم اجتماعی انجام شده است. بدین منظور با بهره گیری از روش کیفی از نوع تحلیل محتوا و آمار توصیفی و استنباطی، کتاب های تعلیمات اجتماعی مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی، دبیرستان و پیش دانشگاهی سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷ که شامل ده کتاب می باشند، تهیه شده و چک لیست هایی جهت وارد نمودن محتوای کتاب های درسی آماده گشته و با توجه به موضوع تحقیق، مؤلفه های هویت قومی، ملی و فراملی، مشخص و مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. فرضیات مطرح شده در این پژوهش عبارتند از: ۱. میزان کاربرد مؤلفه های اتحاد ملی (هویت قومی، ملی و فراملی) در کتاب های درسی علوم اجتماعی مقاطع مختلف تحصیلی متفاوت است. ۲. در کتاب های درسی علوم اجتماعی به مفهوم هویت ملی توجه بیشتری نسبت به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی شده است. ۳. پردازش اطلاعات مربوط به مؤلفه های اتحاد ملی (هویت قومی، ملی و فراملی) در کتاب های درسی علوم اجتماعی در قالب متن جلوه گر شده است. به علاوه در این پژوهش دو سؤال اساسی نیز مورد بررسی قرار می گیرد: ۱. مفهوم هویت ملی در کتاب های درسی چگونه جلوه گر شده است؟ ۲. مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب های درسی علوم اجتماعی چگونه جلوه گر شده است؟

نتایج پژوهش نشان می دهد که در کتاب های درسی تعلیمات اجتماعی مقطع ابتدایی به نسبت دیگر مقاطع تحصیلی به میزان بیشتری به مؤلفه های هویت ملی و همبستگی اشاره شده است. علاوه بر این اشاره به هویت قومی در کتاب های مورد نظر در سطح خیلی پایینی قرار دارد ضمن این که به مؤلفه های هویت فراملی نیز نسبت به هویت ملی کمتر پرداخته شده است. از این لحاظ کتاب علوم اجتماعی ابتدایی در مورد هویت فراملی اسلامی و پیش دانشگاهی در مورد هویت فراملی غیر اسلامی سهم بیشتری را به خود اختصاص داده است. همچنین کتاب های درسی تعلیمات اجتماعی دوره راهنمایی از لحاظ پرداختن به مؤلفه های مورد نظر در پایین ترین سطح قرار دارند.

بنابراین براساس یافته های پژوهش، در کتاب های درسی علوم اجتماعی به مؤلفه های اتحاد ملی توجه قابل ملاحظه ای نشده است. با توجه به این که نهاد آموزش و پرورش بعد از خانواده نقش مهمی در شکل گیری شخصیت و درونی کردن ارزشهای جامعه در افراد دارد لذا با توجه به موقعیت ایران در منطقه و اوضاع کنونی جهان، اهتمام بیشتر به بحث وحدت ملی در کتاب های درسی ضروری به نظر می رسد.

کلید واژه ها : هویت، هویت قومی، هویت ملی، هویت فراملی، اتحاد ملی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	مقدمه
۳	۱-۱- بیان مسأله
۵	۲-۱- اهداف پژوهش
۵	۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش
۶	۴-۱- پرسش های پژوهش
۶	۵-۱- فرضیه های پژوهش
۶	۶-۱- تعریف اصطلاحات و مفاهیم

فصل دوم : پیشینه ی تحقیق

۱۰	مقدمه
۱۱	الف) مبانی نظری تحقیق
۱۱	۱-۲- هویت، مفهوم و مظاهر آن
۲۰	۲-۲- تعریف اتحاد
۲۶	۳-۲- اتحاد در ایران قدیم
۲۷	۴-۲- اتحاد از دیدگاه اسلام

عنوان

صفحه

- ۳۴..... ۲-۵- همبستگی ملی در ایران پس از مشروطه
- ۳۵..... ۲-۶- مبانی سیاسی اتحاد
- ۴۱..... ۲-۷- مبانی فرهنگی اتحاد
- ۴۶..... ۲-۸- آسیب شناسی اتحاد
- ۵۲..... ۲-۹- نقش آموزش پرورش و کتاب های درسی در اتحاد ملی
- ۵۷..... ۲-۹-۱- نقش کتاب های درسی علوم اجتماعی در اتحاد ملی
- ۵۸..... مبانی تجربی تحقیق
- ۵۸..... ۲-۱۰- مروری بر تحقیقات انجام شده در داخل کشور
- ۶۰..... ۲-۱۱- مروری بر تحقیقات انجام شده در خارج کشور

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

- ۶۳..... مقدمه
- ۶۴..... ۳-۱- روش پژوهش
- ۶۴..... ۳-۲- روش و ابزار گردآوری اطلاعات
- ۶۴..... ۳-۳- جامعه آماری
- ۶۴..... ۳-۴- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

مقدمه.....	۶۶
۴-۱- معرفی کتاب های درسی علوم اجتماعی.....	۶۷
۴-۲- بررسی مؤلفه های هویت قومی در کتاب های ابتدایی.....	۶۷
۴-۳- بررسی مؤلفه های هویت قومی در کتاب های راهنمایی.....	۶۸
۴-۴- بررسی مؤلفه های هویت قومی در کتاب های دبیرستان.....	۶۹
۴-۵- بررسی مؤلفه های هویت ملی در کتاب های ابتدایی و پیش دانشگاهی.....	۷۰
۴-۶- بررسی مؤلفه های هویت ملی در کتاب های راهنمایی.....	۷۳
۴-۷- بررسی مؤلفه های هویت ملی در کتاب های دبیرستان و پیش دانشگاهی.....	۷۴
۴-۸- بررسی مؤلفه های هویت فراملی در کتاب های ابتدایی.....	۷۸
۴-۹- بررسی مؤلفه های هویت فراملی در کتاب های راهنمایی.....	۸۱
۴-۱۰- بررسی مؤلفه های هویت فراملی در کتاب های دبیرستان و پیش دانشگاهی.....	۸۲
۴-۱۱- تجزیه و تحلیل نتایج.....	۸۴

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

مقدمه.....	۱۰۹
۵-۱- نتیجه گیری.....	۱۱۰

صفحه	عنوان
۱۱۱	۲-۵- بحث
۱۱۴	۳-۵- ارائه پیشنهادات
۱۱۵	۴-۵- محدودیت های تحقیق
۱۱۶	فهرست منابع و مأخذ

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال سوم ابتدایی.....	۸۵
جدول ۲-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال چهارم ابتدایی.....	۸۶
جدول ۳-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال پنجم ابتدایی.....	۸۶
جدول ۴-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال سوم راهنمایی.....	۸۷
جدول ۵-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب مطالعات اجتماعی سال اول دبیرستان.....	۸۸
جدول ۶-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب مطالعات اجتماعی (جامعه شناسی ۱) سال دوم دبیرستان.....	۸۸
جدول ۷-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب مطالعات اجتماعی (جامعه شناسی ۲) سال سوم دبیرستان.....	۸۹
جدول ۸-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب تعلیمات اجتماعی (جامعه شناسی نظام جهانی) دوره پیش دانشگاهی.....	۹۰
جدول ۹-۴: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی مقطع ابتدایی.....	۹۰

- جدول ۴-۱۰: فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی مقطع راهنمایی ۹۱
- جدول ۴-۱۱: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی مقطع دبیرستان و پیش دانشگاهی ۹۲
- جدول ۴-۱۲: توزیع فراوانی و درصد میزان کاربرد مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی سال های مختلف مقطع ابتدایی ۹۳
- جدول ۴-۱۳: توزیع فراوانی و درصد میزان کاربرد مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی سال های مختلف مقطع راهنمایی ۹۴
- جدول ۴-۱۴: توزیع فراوانی و درصد میزان کاربرد مفهوم هویت ملی در کتاب های تعلیمات اجتماعی سال های مختلف مقطع دبیرستان و دوره ی پیش دانشگاهی ۹۵
- جدول ۴-۱۵: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال سوم ابتدایی ۹۶
- جدول ۴-۱۶: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال چهارم ابتدایی ۹۶
- جدول ۴-۱۷: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال پنجم ابتدایی ۹۷
- جدول ۴-۱۸: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی ۹۸
- جدول ۴-۱۹: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب تعلیمات اجتماعی سال سوم راهنمایی ۹۸

- جدول ۴-۲۰: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب
تعلیمات اجتماعی (مطالعات اجتماعی) سال اول دبیرستان..... ۹۹
- جدول ۴-۲۱: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب
تعلیمات اجتماعی (جامعه شناسی ۱) سال دوم دبیرستان..... ۱۰۰
- جدول ۴-۲۲: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب
تعلیمات اجتماعی (جامعه شناسی ۲) سال سوم دبیرستان..... ۱۰۰
- جدول ۴-۲۳: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب
تعلیمات اجتماعی (جامعه شناسی نظام جهانی) دوره ی پیش دانشگاهی..... ۱۰۱
- جدول ۴-۲۴: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب های
تعلیمات اجتماعی مقطع ابتدایی..... ۱۰۲
- جدول ۴-۲۵: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب های
تعلیمات اجتماعی مقطع راهنمایی..... ۱۰۲
- جدول ۴-۲۶: توزیع فراوانی و درصد مربوط به مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب های
تعلیمات اجتماعی مقطع دبیرستان و دوره ی پیش دانشگاهی..... ۱۰۳
- جدول ۴-۲۷: توزیع فراوانی و درصد میزان کاربرد مفاهیم هویت قومی و هویت فراملی در کتاب
های علوم اجتماعی مقاطع مختلف تحصیلی..... ۱۰۴
- جدول ۴-۲۸: آزمون X^2 تفاوت کاربرد مؤلفه های اتحاد ملی در کتاب های علوم اجتماعی مقاطع
مختلف تحصیلی..... ۱۰۵
- جدول ۴-۲۹: آزمون X^2 مقایسه ی کاربرد مؤلفه ی هویت ملی با هویت قومی و فراملی در کتاب
های علوم اجتماعی..... ۱۰۶

جدول ۴-۳۰: آزمون مک نمار مقایسه‌ی کاربرد مفاهیم اتحاد ملی در قالب پیام‌های مختلف در کتاب

های درسی علوم اجتماعی ۱۰۷

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

شکل گیری، تداوم و بقای زندگی جامعه انسانی بر مبنای یادگیری است. جامعه و نظام آموزش و پرورش در قبال فرهنگ و حفظ و تداوم جامعه مسئولیت دارد. شکل گیری هویت و احساس تعلق و همبستگی ملی تحت تاثیر عوامل مهمی چون خانواده، مدرسه و جامعه است. که از میان این عوامل، مدارس و یا به عبارتی نظام آموزشی نقش مؤثرتری را ایفا می نماید.

جامعه پذیری از طریق نظام تربیتی موجب می گردد فرد هویت ملی را درونی ساخته، به تشابهات ملی خود با هم وطنانش پی ببرد و تعهد نسبت به آنها را حس کند. در واقع نظام آموزشی با نوع فعالیتی که انجام می دهد می تواند در راستای تقویت یا تضعیف وحدت و همبستگی ملی تاثیرگذار باشد. در این میان محتوای کتب درسی به عنوان محور آموزش میتواند نقش مهمی در پرورش هویت ملی و تقویت اتحاد ملی داشته باشد.

می دانیم که نوجوانی و جوانی دوره ای است که با ویژگی هایی چون داشتن استقلال خواهی، تفکر، تصمیم گیری مستقل و آینده نگری و بازانندیشی در مسائل مختلف اجتماعی و سیاسی و ... از سایر دوره ها متمایز می شود. کشور ایران نیز بر اساس آمارهای موجود از جمله کشورهای بانرخ جمعیت جوان بالا می باشد. علاوه بر این کشور ایران از تنوع قومی، مذهبی و فرهنگی برخوردار است و به دلیل شرایط خاص منطقه ای و جهانی از جمله جریان های سیاسی قوم گرا با حمایت های سیاست های فرامرزی، پدیده جهانی شدن و تاثیر گذاری فرهنگ ها بر یکدیگر و کم رنگ شدن مرزهای سیاسی و تبلیغات متنوع و جاذب، با چالش های هویتی به خصوص در مورد قشر جوان جامعه روبروست. بنابراین باید اهتمام ویژه ای نسبت به هویت بخشی جوانان و انسجام و اتحاد ملی را مبذول دارد.

لذا در تحقق این امر نظام آموزشی علاوه بر حفظ هویت اسلامی و ملی، باید خود را با تحولات جهانی همسو نماید و ضمن توجه به تنوع فرهنگی و قومی خود در جهت تقویت و حفظ همبستگی ملی تلاش نماید. از این رو در این پژوهش، نقش آموزش و پرورش در ایجاد وحدت ملی از منظر

کتاب های درسی علوم اجتماعی مورد بررسی قرار می گیرد. امید است که این پژوهش بتواند در راستای تقویت اتحاد ملی راهگشا باشد.

۱-۱ - بیان مسأله

با توجه به اینکه آرزو و آرمان همه ایرانیان ، استقلال و عزت ملی و رفاه عمومی می باشد لذا با تقویت و گسترش فرهنگ اتحاد ملی بخصوص در قشر دانش آموز که بخش عظیمی از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده و آینده سازان میهن عزیزمان می باشند می توان به این مهم دست یافت. زمینه ای که این عامل را تسهیل می نماید گنجاندن عوامل وحدت آفرین و هویت بخش در محتوای کتب درسی از جمله مجموعه کتابهای درسی علوم اجتماعی در مقاطع مختلف تحصیلی (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی) می باشد.

همانطور که می دانیم کشور ایران با قدمت تاریخی چند هزار ساله یکی از بزرگترین امپراتورها در دوران باستانی به شمار می رود. امپراطوری بس عظیم در برابر قدرتهای یونان قدیم و روم باستان و البته سر آمد ملل آن زمان به شمار می آمده است. از جمله در دوران قبل از اسلام با حاکمان مقتدری چون کوروش کبیر و داریوش بزرگ و سلسله مقتدر اشکانیان و ساسانیان و در دوران بعد از اسلام حضور دولت سلجوقیان (پادشاهی سلطان ملکشاه در زمان وزارت خواجه نظام الملک) و دولت صفویان (شاه عباس کبیر) که یکی از سلسله های بزرگ و مهم در تاریخ ایران می باشد. در تمامی این دوران حس وطن پرستی از ویژگیهای بارز ایران و ایرانی به شمار می آمده است (رازی، ۱۳۶۳، ص ۱۳۳).

هرچند که در دوران قاجار^۱ و پهلوی به دلیل بی کفایتی شاهان ، بخشهای زیادی از سرزمینهای ایران تحت تصرف و مالکیت بیگانگان قرار گرفت ولی با وجود این از حس ملیت خواهی در میان

۱. در زمان محمد شاه قاجار (افغانستان) و در زمان فتحعلیشاه (آذربایجان ، ترکمنستان و گرجستان و ارمنستان) و همینطور در زمان محمدرضا شاه پهلوی ، بحرین از خاک ایران جدا شد.

ایرانیان کاسته نشد. با شکل گیری دولت - ملت‌های جدید در قرن ۱۸ در اروپا و آمریکا ی شمالی - جنوبی و همچنین بعد از آن در کشور های تازه استقلال یافته آفریقایی و آسیایی چالش‌هایی جدید در ارتباط با ملی گرایی و قوم گرایی به منصف ظهور رسید زیرا در دولت - ملت‌های جدید ، سرزمین‌هایی که در اختیار گروه‌های قومی جدید قرار گرفته شده با مرزهای ملی (قومی) مطابقت ندارد که این امر موجب بروز مناقشات قومی بین اکثریتها و اقلیت‌های قومی در درون ملت‌های جدید شده است (پاک سرشت ، ۱۳۸۶ ، ص ۲۴۳)

در این میان کشور های استعمارگر با هدف حفظ منافع شخصی و با سیاست تفرقه بینداز و حکومت کن در صدد ایجاد تفرقه در میان گروه‌های قومی موجود در کشورهای مختلف بخصوص آفریقایی و آسیایی می باشد .

ایران از جمله کشورهایی است که در شمار کشورهای کثیر القوم محسوب می شود با این تفاوت که قومیت‌های موجود در ایران از یک نژاد ولی به زبانها و لهجه های متفاوتی تکلم نموده و زبان اصلی و رسمی خود را فارسی می دانند و از لحاظ قرابت سرزمینی و ملیتی ، ایران را وطن اصلی و دایمی خود دانسته و خواستار استمرار زندگی در سرزمین جغرافیایی ایران هستند و هرگز ادعای جدایی از میهن را ندارند بلکه خواسته ها و مطالباتی دارند که گاه برای تحقق آنها دست به خشونت‌های مقطعی و اعتراضی می زند ، البته همواره دامنه این اعتراضات تا بدانجاست که امنیت ملی کشور تهدید نشود . در تمام کشورها منافع ملی حرف اول را می زند و در این راه سعی می شود از کودکی و در دوران رشد ، نوجوانان و جوانان را با منافع ملی و لزوم اتحاد ملی آشنا سازند . در این راه نظام آموزشی نقش بسزایی دارد .

در نظام آموزشی یکی از راه‌های انتقال ارزش‌ها بر نگرش و باور دانش آموزان ، روش انتقال مستقیم یعنی از طریق محتوای کتب درسی می باشد ، در کنار کتاب های زبان فارسی و تاریخ ، کتاب های علوم اجتماعی نیز در این خصوص می توانند نقش بسزایی ایفاء کنند ، بنابراین در این تحقیق سعی شده است میزان توجه به هویت قومی ، ملی و فراملی ملی را در این کتاب ها بررسی نماییم ، چراکه

شناسایی عوامل تاثیر گذار در تقویت فرهنگ اتحاد ملی در محتوای کتب درسی که می توانند جلوه گر وحدت و عزت ملی باشند ضروری و مهم به نظر می رسد.

۱-۲- هدف کلی پژوهش

بررسی عوامل مؤثر در تقویت و گسترش فرهنگ اتحاد ملی در کتاب های درسی علوم اجتماعی

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

بدون تردید پرداختن به مساله اتحاد ملی با توجه به ساختار گوناگون جامعه ایران از نظر قومی ، نژادی ، مذهبی و فرهنگی و در شرایط بین المللی و منطقه ای بحران زده کنونی پر اهمیت و بسیار حساس است و بدیهی است که تامل، دقت و حساسیت پژوهشگران و صاحب نظران را می طلبد.

ایران کشوری با سابقه تمدنی کهن و مردمی با قومیت های مختلف لر، کرد، ترک، بلوچ و عرب است که به درازای تاریخ بلند این سرزمین با هم در صلح و آرامش زندگی کرده اند و هر فرهنگی را که به آن وارد شده را در خود هضم و جذب نموده است. دامن زدن به اختلاف های قومی و مذهبی در سال های اخیر در کشور از جمله رویداد هایی هستند که نیاز به اتحاد ملی و حفظ همبستگی را در کشور ضروری تر می نماید. هر چند قومیتها برای ملت و هویت ملی تهدید نیستند ولی در صورت بی توجهی در حل مشکلات و پاسخگویی به مطالبات مشروع و قانونی قومیتها، فرصت سوء استفاده دشمن را فراهم می کند. یکی از این مطالبات، توجه همزمان به مؤلفه های هویت ملی، هویت اسلامی و هویت قومی است. اینک ضروری است کتاب های درسی به عنوان جلوه گاه برنامه درسی هر مقطع بررسی شوند تا میزان توجه به این هویت ها معلوم گردد.

حساسیت پیرامون عوامل وحدت آفرین در جامعه سبب می شود تا علاوه بر توجه به رفع کاستی های موجود در مناطقی که به نوعی با چالش اختلاف قومی و مذهبی روبرو هستند و دشمنان نیز با بدست گرفتن آن نقاط ضعف سعی در ناآرام کردن این مناطق دارند، می تواند همدلی و انسجام آنها را با سیاست های کلی کشور بیشتر کند